

VASCO DA GAMA: AVRUPA'DAN HİNDİSTAN'A GEMİYLE ULAŞAN İLK KAPTAN

Vasco da Gama, gemilerle Portekiz'den çıkıp Afrika'nın güneyinden geçerek Hindistan'a ulaşan ilk kaşiftir. Avrupalılar; karabiber, tarçın ve karanfil gibi baharatlarla Roma İmparatorluğu döneminde tanışmıştı. Baharat Yolu'nun kontrolü İran ve Osmanlı İmparatorluğu'na geçtikten sonra, Avrupalılar Hindistan'dan baharat getirmediği için baharat fiyatları yükseldi. Portekiz ve İspanyol kralları, Hindistan'a deniz yoluyla ulaşmak için yarışmaktaydı. Portekizliler, C. Columbus'un Hindistan'a batıdan gitme önerisini kabul etmeyince o da İspanyollar'dan destek almıştı. Portekiz kralı John II; Etiyopya ve Yemen'e casuslar göndererek Afrika'daki baharat piyasası ile ticaret yolları hakkında bilgi toplattı. Portekizli diplomat P. da Covilha, kendisini tüccar gibi tanıtip bir gemiyle Yemen'den Hindistan'a gitti. Ardından Portekizli arkadaşı J. Lamego aracılığıyla, Afrika'dan gemiyle Hindistan'a ulaşılabilirdiğini mektupla krala bildirdi. Kral, kaptan B. Dias'ı Afrika'nın güney ucundan doğuya çıkan bir geçit bulmakla görevlendirdi. Kaptan Dias, 1488'de gemisiyle Portekiz'den çıkıp Afrika'nın güney ucuna ulaştı ve kıtanın batısından doğusuna geçilebilen Ümit Burnu'nu keşfetti. Bu keşif, Portekiz'den gemiyle Afrika'nın doğusuna gidip oradan da Hindistan'a denizden ulaşmanın mümkün olabileceğini gösterdi.

Vasco da Gama, Hindistan'da Calicut kralı Zamorin'in huzurunda

Gama'nın Hindistan seferleri

Portekiz kralı John II, Vasco da Gama'ya gemilerle doğu yönünden Hindistan'a gitme görevi verdi. Vasco da Gama, 8 Temmuz 1497'de 4 gemi ve 170 gemiciyle Lizbon'dan Afrika'nın güneyine yöneldi. Ümit Burnu'nu rahatça

geçen Gama, 2 Mart 1498'de Afrika'nın doğusundaki Mozambik'e ulaştı. Mozambik halkının Müslüman olduğunu bilen Gama, kendisi de Müslümanmış gibi davrandı. Mozambik Sultanı'na çeşitli hediyeler verse de dostluğunu kazanamadı. Mozambikliler, güvenmedikleri Gama'yı kovunca gemisine sığınıp toplarla kente ateş açarak kaçtı. Vasco da Gama, Kenya kıyısındaki Malindu kentine ulaşınca Hindistan'a gidip gelen gemicilerle tanıştı. O gemicilerden birini rehber olarak alıp Hindistan'a yöneldi ve 20 Mayıs 1498'de Hindistan'ın güneyindeki Calicut'a ulaştı. Vasco da Gama, Portekiz kralının elçisi olduğunu söyleyince Calicut Kralı Zamorin tarafından saraya kabul edildi. Gama, krala hediyeler sundu ama Kral Zamorin, altın ve gümüş olmadığı için hediyeleri beğenmedi. Kralla yakınlık kuramayan Gama, Portekiz'e dönerken sert muson rüzgarları sorun yarattı. Yolda kardeşi ve çok sayıda gemicisi ölen Gama, 29 Ağustos 1499'da Portekiz'e ulaştığında iki gemisi ve 55 mürettebatı kalmıştı. Gama, Portekiz kralı tarafından ödüllendirildi. Hindistan'a ikinci seferine 1502'de çıkan Gama, Hindistan'a ulaşınca Calicut Kralı Zamorin ile tekrar görüştü. Kral onunla antlaşma imzalamak istemeyince, Gama gemisine dönüp top atışlarıyla kente zarar verdi. Limandaki ticaret gemilerinin mürettebatını esir alıp kulak ve burunlarını kestirdi. Calicut'tan Mekke'ye gitmekte olan bir gemiyi durdurup yakarak içindeki hac yolcularını öldürttüğü de söylenir. Gama, üçüncü Hindistan seferine 1524'te 14 gemiyle çıktı ama Hindistan'da sıtmaya yakalanıp öldü. Vasco da Gama'nın ilk seferinin 500. yılı anısına Hindistan'da 1998'de kutlamalar planlandı ama komünist partisinin tepkisi nedeniyle iptal edildi.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü